

נאמר של עיר

בשורתו של צ'ארלי קצ'רלי * כירתו עצה ושיפכו

על ירושלים סוללה * אנטיגיבור סובייטי * האם זלדה היא

משוררת או זחל * חנוך ברטוב, משורר! ומשה דור, משורר

תיאטרון

מישפט ס. יזהר

הרדידות הטכנוקראטית שנפלה בשנים האחרונות על מרבית המחזאים העבריים, הטרודים מי בנוסטאלגיה מתקתה-חמצ' מצה כחליף לאידיאלוגיה, ומי באידיאור לוגיה מרירה כחליף לכנות וכו' - רדי דות זו הרגילה את קהל צרכני התיאטרון העברי לראות בו מוסד שאין בכוחו להור תיר מישקע כלשהו החופן בקרבו את זרע המחשבה על מהות החיים הישראליים.

דניאל הורוביץ לא נוסטאלגיה זיפנית

המחזאי דניאל הורוביץ מצליח, בי טכסט * של מחזהו צ'ארלי קצ'רלי, להתרומם מעל לאותה רדידות מקורית שבה הטביעו המחזאים את הקהל, ולהוכיח עצי מו כאישית-אטרן מעולה מהמדרגה הראי שונה, שיש ביכולתו ובכישורו להתמודד עם מנות החיים הישראלים התמודדות ערי כית, מעל קרשי הבמה.

הוא עושה זאת מבלי להיעזר או להזי דקק למסיכות תיאטרונות ואיפור מילולי למינהו מעל מקבול על המחזאים הישרא ליים, כך שמחזהו משוחרר מסיגנונות מאיר פרים כמו הגב' כלמינסע, האדון אדי קינג, החבר'ם הנכבדים מאיר יערי ודודי הור ביץ במריבתם הבימתית, תעתיק ויגמונד פרויד ודון חוזה מדינה, וכל שאר הטפרי לים המכסים את מסך התיאטרון המקורי.

בניגוד לכל אלה עוסק הורוביץ בתיאטרון של אבסורד. ולא בתיאטרון האבסורד מי אסכולת סמיואל בקט וחקאיו המקומיים, אלא בתיאטרון החיים האבסורדיים בישר ראל. באבסורד קיומו של גוע אנשים החי בעל סמלים אבסורדיים, וחי את הניגודים שהם יוצרים עבורו. דניאל הורוביץ נוטל את חווית הילדות הישראלית, בלא שיר של נוסטאלגיה זיפנית, ומרכיב עליה את אכזבת הבגרות תוך שהוא מעמת אותן עם העולם החיצוני.

דיוקנו הבימתי של "צ'ארלי קצ'רלי הר ראשון מלך הצופים והצופות..." הופך מאזן

* התבססות הביקורת על הנוסח הכתוב והבלתי-מוצג של מחזה זה, נובעת מתוך התלמות מנהלו של תיאטרון החאן הירר שלמי לאפשר ביקורת הצגות למדור זה, שתקף אותו בעבר. עם השקנים הסליחה.

נוקב של חברה הנטולה יכולת להעמיד את מאזן-השוואה מול המאזן הפלסטיני. המאזן הופך מטה צינית על אייושויו האינטלקטואלי של הישראלי, המגדל מעל למילחמת קיומו עור עבה של כוב. הורוביץ מביא במחזהו, למישפט ציבורי, את יוצר האבטיפוס הסיפורתי של "דור תש"ח", את המצפון המיקצועי שלו, את ס(מילנסקי) יזהר, הנשאל במישפטו שאלות כמו: "אתה כתבת: על גירוש ערבים...? אתה כתבת: שאי אפשר להשלים עם כלום, כל עוד מנצנצות רמי עות ילד כוכה החולך עם אמו ויוצא לגור לה... אתה כתבת: "מעולם לא היקנה השפנדאו וכות כלשהו...". הנוסח הכתוב המלא של צ'ארלי קצ'רלי הוא מישפט פומבי שאותו עורך דורהמי דינה, הדור שמשלם את מישגי קודמיו על מולך הויכרונות - לעצמו. דניאל הורוביץ הופך, עם מחזהו זה, המחזאי הבור לט ביותר בתיאטרון העברי בשנים האחרונות והתיקוה הגדולה שלו לעתיד, תוך שהוא מצליח לעורר את הפוטנציאל הקיים במאדיום תרבותי זה.

אמנות

היועץ

מיכאל גיטלין, אמן ירושלמי צעיר לימים שהתמחה בניסור לוחות דיקט, צבי עתם והתאמתם לנוסחות מתוחכמות של אידיאלוגיה אמנותית מסוימת, הוכיח בי יצירתו עד כה מקוריות יוצאת-דופן, שהיקי נתה לו מקום של כבוד בפנתאון המקורי מי של מעתיקי האידיאלוגיה המושגית.

באחרונה מונה מיכאל גיטלין למישרת "יועץ אמנות" לעיריית ירושלים. הישגיו ה"מושגיים" של גיטלין, הממוסר מרים יותר לאיזור-המיחיה התרבותי של ניוירוק, אין בהם כדי לזכותו במישרת "יועץ אמנות" לעיריית ירושלים. מה זה "יועץ אמנות"?

מן הסתם, אדם בעל חזון אמנותי הנור שא עימו מסורת תרבותית, כושר למציאת איוון תרבותי ושימושי התואם את צור- כי התרבות של הקהילה, יכולת, ידע וכוח הכרעה בנושאים אמנותיים שונים, תוך שהוא נהנה מאמנם של האמנים והאוריחים. תפקידו של "יועץ אמנות" מת- מקד בעיקר בנושאים שרובם הם שנויים במחלוקת, כמו: הצבת פסלים במקומות ציבוריים, טיפוח וחינוך העם לאמנות ושמירת דימויה התרבותי של הקהילה. כישוריו של מיכאל גיטלין למישרה זו משולים לכישוריו של אורי גלר לשמש כיועץ לענייני מתכת של שר-התעשייה והמיסחר, בשל ניסיונו בכיפוף מולגות- מתכת.

מינויו של גיטלין למישרה זו, והמחי שבה שהאמנות בירושלים תיוון מעצתו של אמן מושגי מוגבל שהתמחות בכוריו הי אמנותית הומחשה על מוצרי-עץ תעשייתיים, הפנתה את כותב שורות אלה להפיש במילון אבן-שושן את הצירוף המופלא בין עצה (מן, יועץ) או (עוץ) לעצה אחרת, שעליה יכתב במילון זה:

... עצה נ. 1. חומר העץ שבתוך הצמח הגזע מורכב מעצה. העצה של האלון קשה ביותר. 2. שם כולל לעצים: "כירתו עצה ושיפכו על ירושלים סוללה" (דמיה 1 ו 1). 3. החלק הקשה של עצים שונים, כייחוד התבן של מיני קיסניות: "המוציא... עצה כמלוא סי גמל" (שבת ד' ד). "אין מכסין לא כתבן ולא כשן ולא בגבבה ולא בעצה" (תוספתא חולין י"א). -- (עצת).

כל שנותר להוסיף על יומרת אלה שמי- נו את "היועץ" ואת "בעל העצה" עצמו, הוא: "כי גוי אוכר עצות מהם."

תרגום

וינוביץ

"קורא יקר! כבר שמת לב לכך ש- החייל בשנת שירותו האחרונה איבן ציוני- קון היה גוי, עקוב-רגליים ובעל אוזניים אדומות, איוו מות נואלת היא זו! תאמר ברונז, איפה כאן המופת לדור ה עולה? ואיפה ראה המחבר ניבור כמר- כאות אשר כזה? ואני, המחבר שנרחק לקיר ונתפס בשעת-מעשה, כפי שמכנים זאת, איאלץ להודות שלא ראיתי אותו בי שום מקום, שכדתי אותו מליכי, וכלל לא כרו לעשותו מופת אלא פשוט מאפסי-מע" שה, נניח כי כך הדבר, תאמרו כחוסר- אמון, אבל למה לבדות? כלום לא היה המחבר יכול ליטול מהחיים לוחם-אכיר אמיתי, גבוה, תמיר, ממושמע, מצטיין כי תורת הלחימה ובהכשרה הפוליטית? ודאי שיכולתי, אך לא הספקתי. כל המצטיינים נחטפו, ובחלקי נפל ציונקין..."

במילים אלה מגדיר הסופר הרוסי ולא- דימיר וינוביץ את גיבורו הצינארסקי, בספר הרפתקות החייל איוואן ציונקין*, שהוא דגם של אנטיגיבור סובייטי, זהו סיפור מציאות החיים הסובייטים, ספר קולח בתיאורו, אשר מול עיניו מתברו ניצבים

עטיפת: "איוואן ציונקין" ביתר קלות מסולזניצין

בבירור דמותו של החייל האמיץ שווייק לירוסאלב האשק, וכמה מגיבוריו של ניי קולאי גוגול. ספר זה מצליח להציג, בסאטירה גור קבת, כמה מגלרית הגיחולים האבסורדיים של המישטר הסובייטי בבדיה-המועצות, והוא עושה זאת ביתר קלות, תיאור ושיכי נוע, מאשר מחזור האפוסים האנטי-סוביי

* בתרגומו של צבי ארז, הוצאת עם עובד / ספריה לעם, 239 עמודים.

טיים של חתן פרס-נובל, אלכסנדר סולז- ניצין, וינוביץ' מצליח לשים ללעג ולקלס גלריה שלמה של פרות-קדושות סובייטיות: קולחון, מישטרה-חשאית, הגנטיקה של מי צורין ולינסקו, פוליטרוקים של הצבא הי אדום ואפילו... אנטישמיות.

הרפתקות החייל איוואן ציונקין הוא ספר בינוני-טוב, אשר למרות שנכתב בתנאי מחתרת קשים, ולא פורסם בבדיה-המועי צות שממנה הוברח למערב, יש בכוחו לעורר קינאה רבה בסיפורת העברית, שי טרם הרגילה עצמה בכתיבה קולחת, סי פורט, בעלת יעדים מוגדרים (היו אשר יהיו) של ביקורת החברה, כלכלתה, צנאה ושאר מרכיביה, שייראו טיבעיים על פני הנייר.

המחשה לסיגנונו הסאטירי של וינוביץ ניתן למצוא בקטע הבא:

"מלבד רעיונות-אגב אלה היה לגלאדי- שוב עור רעיון, ולו החליט להקדיש את כל חייו ועליויו כך להבטיח לשמו תהי לת-נצח במדע, בהשפעת תורתם הפרוגר- סיוות של מוצ'ורין ולינסקו * עלה ברעי- תו של גלאדישוב להכליא תפוח-אדמה עם עגבניה, ולגדל צמח שכשורשיו יצמחו תפוחי-אדמה ועל שיחיו יצמחו עגבניות. את יציר הכיילאים העתיד לבוא כינה גלאדישוב, ברוב הימים הגדולים ההם, בשם שצורה מראשי-התיבות של "הדרך אל הסוציאליזם": "הדראס"... לפי שעה לא הכיאו ניכויים אלה כל תוצאות מע- שיות, אף-על-פי שכמה סימנים אפיניים של הדראס כבר התחילו נראים: הגב' עולים והעלים היו כשל תפוחי-האדמה, ואלו השורשים - של עגבניה מבש, ואר- למ, עליהם הכישלונות הרבים לא נפלה רוחו של גלאדישוב, שהרי הכין כי תגלית מדעית אמיתית תוכעת עמל וקורבנות לא-מעטים..."

צאן ברזל

תנים ושעירים

"יללת תנים מצד זה וריקוד שעירים מצד זה: אין סיפורת עברית..." במילים אלה פתח ח"נ ביאליק את מאמר הועם והחרון שלו בדבר מגמותיה של שירתנו הצעירה בשנת... 1917

60 שנים מאוחר יותר העניקו צאצאיהם הישירים של התנים והשעירים, את פרס ביאליק - 1977 לשני משוררים, שספק אם שרה-שירה העברית היה כורה אוזנו לשי רתם. הפרס הוענק למשוררים זלדה ואבא קובנר.

כך היתה כותבת אימו של ביאליק - אילו כתבה.

כבוד זה, שבו זכו חתן וכלה מסופק פקים, משמש סקיצה ברורה ומדכאת של מצב תרבותי, מתאר ביולוגיה תרבותית מנוונת וממחיש את ירידת קרנה של הז סיפורת העיברית ליוון מצולה של פורסי פרסים, זוללי פרוסות פרסים ומחלהרי כיי בודים סיפורתיים.

הענקת פרס ביאליק למשוררים, שיאה לשירתם הגדרתו של ביאליק ** לז'אנר שיי רה זו אשר: "מכרסת את כל הוולדות

* תורה שהטיפה בדבר היכולת לשנות תכונות גנטיות בסיטיות, והיתה נפוצה עד למחצית שנות ה'50 בבדיה-המועצות ובג קיבוצי השומר הצעיר בארץ. תורת הבני טיקה של לינסקו ראתה אור בהוצאת ספרית פועלים.

** כל המובאות לקוחות ממאמרו של ח"נ ביאליק "שירתנו הצעירה", כתביו, עמודים ר"ג-רל"ה.